

Avdeling for allmenne fag

EKSAMEN

4101-2 GENERELL KJEMI

09.12.08

Tid: 4 timer (09 – 13)

Målform: Bokmål / nynorsk

Sidetall: 6 + framside

Hjelpemiddel: Kalkulator

Merknader: Ingen

Vedlegg: Det periodiske system, spenningsrekka, løselighetsprodukter, syrekonstanter, indikatorer og noen konstanter og formler

Eksamensresultata blir offentliggjort på følgende internettadresse:
<http://www-bo.hit.no/af/eplanidx.htm>

BOKMÅLSTEKST

OPPGAVE 1

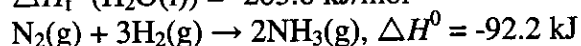
- a) Hva mener vi med begrepet standard dannelsesentalpi ΔH_f^0 for et stoff? Skriv opp dannelsesreaksjonen for vann, $\text{H}_2\text{O}(\text{l})$.
- b) Regn ut ΔH^0 for reaksjonen

Følgende er oppgitt:

$$\Delta H_f^0(\text{NO}(\text{g})) = 90.3 \text{ kJ/mol}$$

$$\Delta H_f^0(\text{H}_2\text{O}(\text{l})) = -285.8 \text{ kJ/mol}$$

- c) En brønn er blitt sterkt forurenset av veisalt, og vi vil bestemme mengden av NaCl i brønnvannet.

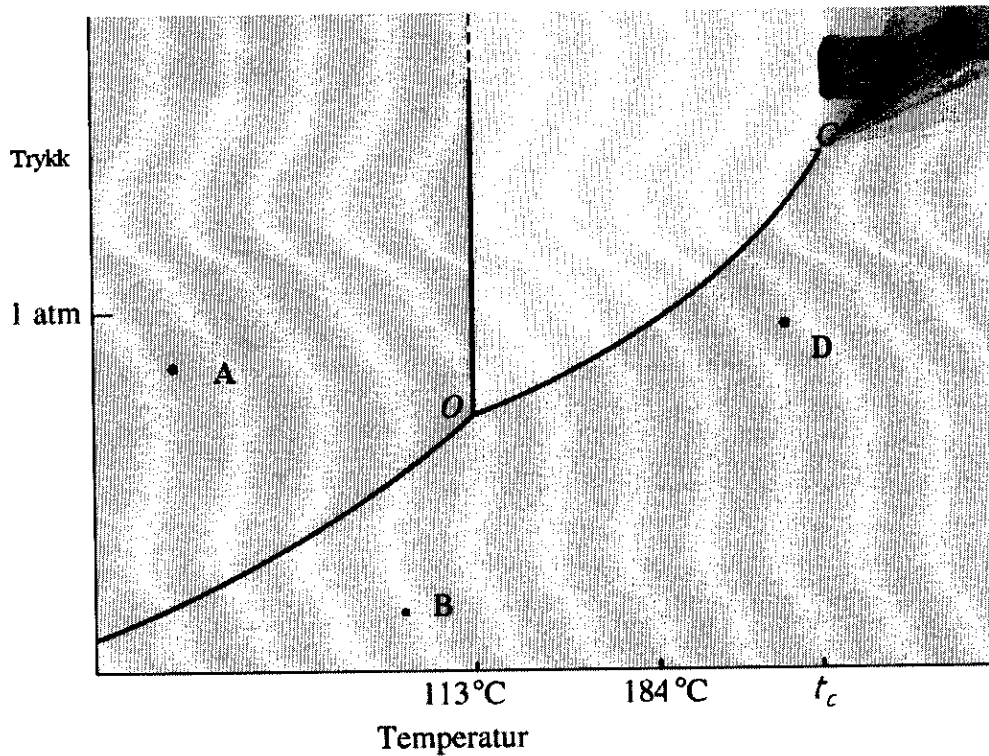
Vi pipetterer ut 20.0 mL av brønnvannet og fortynner dette til 100.0 mL i en målekolbe. Så pipetterer vi ut 25.0 mL av den fortynnete løsningen, og titrerer denne mot 0.100 M AgNO_3 . Det går med 6.10 mL av AgNO_3 -løsningen før ekvivalenspunktet er nådd.

Regn ut massen av NaCl per L av brønnvannet.

Hvilken indikator vil du bruke i denne analysen? Forklar hvordan indikatoren virker.

OPPGAVE 2

- a) På neste side har vi vist fasediagrammet for jod (I_2).

- 1) Forklar hvilke faser jod har i punktene A og B på diagrammet.
  - 2) Definer kokepunktet for en væske. Forklar hvorfor verdiene 113 °C og 184 °C er smeltepunktet og kokepunktet for jod.
- b)
- 1) Hva skjer med jod i punkt D dersom vi avkjøler under konstant trykk?
  - 2) Hva skjer med jod i punkt B dersom vi øker trykket mens temperaturen er konstant?
  - 3) Punkt C er det kritiske punktet for jod. Hva mener vi med den kritiske temperaturen for et stoff?
- c)
- Hvor mange gram fast CaCl_2 må vi minst løse i 250 g vann for at løsningen skal tåle en temperatur på $-5.0\text{ }^\circ\text{C}$ uten at den fryser?

OPPGAVE 3

En elektrokjemisk celle er satt sammen av en sølvelektrode i 50 mL 0.0050 M AgNO_3 -løsning og en sinkelektrode i 50 mL 2.0 M $\text{Zn}(\text{NO}_3)_2$ -løsning.

- a) Tegn cellediagram for cella. Forklar hva som blir positiv og negativ pol, og hva som blir anode og katode i cella. Foreslå en passende elektrolytt til saltbrua, og forklar hvordan denne virker.
- b) Regn ut cellepotensialet til cella.
- c) Forklar hvorfor cellepotensialet vil minke dersom vi tilsetter en NaCl -løsning til glasset med AgNO_3 .

Regn ut cellepotensialet dersom vi tilsetter 10 mL 0.080 M NaCl til AgNO_3 -løsningen.

OPPGAVE 4

- a) Regn ut pH-verdien i følgende løsninger:
  - 1) 0.076 M HCl
  - 2) 0.0031 M $\text{Ba}(\text{OH})_2$
  - 3) En løsning av 60 mL 0.040 M HCl , der det er oppløst 0.080 g fast $\text{Mg}(\text{OH})_2$. Volumet er ikke endret.
- b) Hva mener vi med korresponderende syrer og baser? Hva er den korresponderende syra til ammoniakk, NH_3 ?

Vi blander sammen 100 mL 0.60 M NH_4Cl med 80 mL 0.80 M NH_3 . Hva kaller vi en slik blanding, og hvilke egenskaper har den? Regn ut pH i blandingen.
- c) Tegn Lewisstruktur for bromationet BrO_3^- , og bruk VSEPR til å bestemme den romlige strukturen til ionet.

NYNORSK TEKST

OPPGÅVE 1

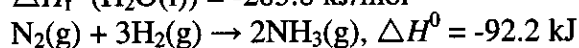
- a) Kva meiner vi med omgrepet standard danningsentalpi ΔH_f^0 for eit stoff? Skriv opp danningsreaksjonen for vatn, $H_2O(l)$.
- b) Rekn ut ΔH^0 for reaksjonen

Følgjande er oppgitt:

$$\Delta H_f^0 (NO(g)) = 90.3 \text{ kJ/mol}$$

$$\Delta H_f^0 (H_2O(l)) = -285.8 \text{ kJ/mol}$$

- c) Ein brønn er blitt sterkt forureina av vegsalt, og vi vil bestemme mengda av NaCl i brønnvatnet.

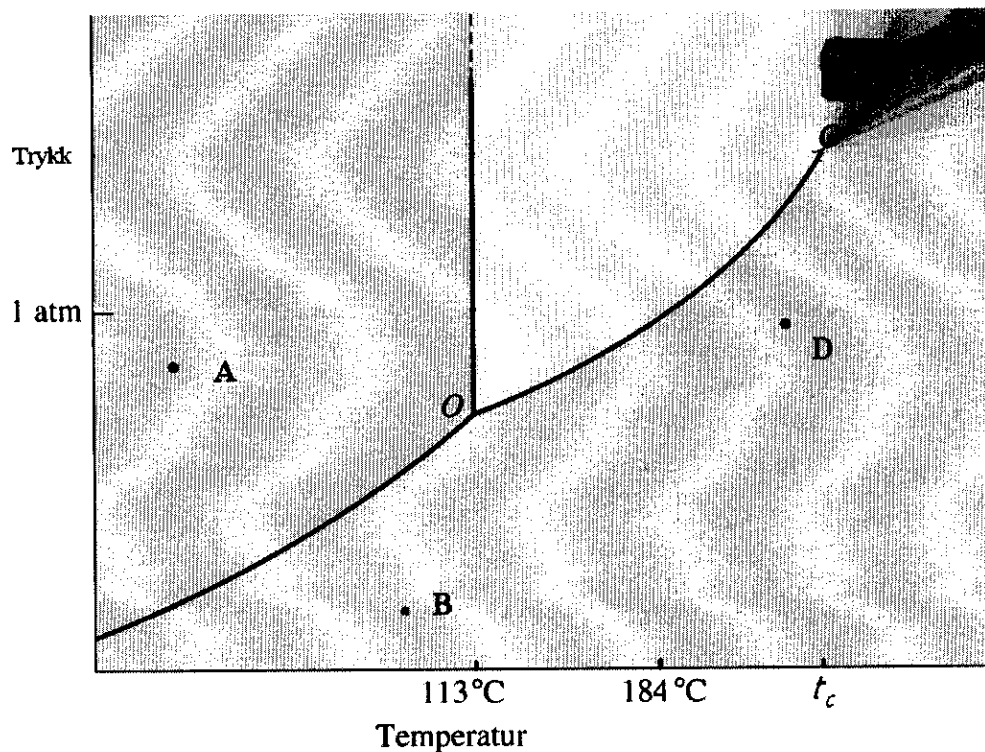
Vi pipetterer ut 20.0 mL av brønnvatnet, og fortynnar dette til 100.0 mL i ein målekolbe. Så pipetterer vi ut 25.0 mL av den fortynna løysninga, og titrerer denne mot 0.100 M $AgNO_3$. Det går med 6.10 mL av $AgNO_3$ -løysninga før ekvivalenspunktet er nådd.

Rekn ut massen av oppløyst NaCl per L av brønnvatnet.

Kva for indikator vil du bruke i denne analysen? Forklar korleis indikatoren verkar.

OPPGÅVE 2

- a) På neste side har vi vist fasediagrammet for jod (I_2).

- 1) Forklar kva for fasar jod har i punkta A og B på diagrammet.
  - 2) Definer kokepunktet for ei væske. Forklar kvifor verdiane 113 °C og 184 °C er smeltepunktet og kokepunktet for jod.
- b)
- 1) Kva skjer med jod i punkt D dersom vi avkjøler under konstant trykk?
  - 2) Kva skjer med jod i punkt B dersom vi aukar trykket mens temperaturen er konstant?
  - 3) Punkt C er det kritiske punktet for jod. Kva meiner vi med den kritiske temperaturen for eit stoff?
- c) Kor mange gram fast CaCl_2 må vi minst løyse i 250 g vatn for at løysninga skal tåle ein temperatur på -5.0 °C utan at den frys?

OPPGÅVE 3

Ei elektrokjemisk celle er sett saman av ein sølvelektrode i 50 mL 0.0050 M AgNO_3 -løysning og ein sinkelektrode i 50 mL 2.0 M $\text{Zn(NO}_3)_2$ -løysning.

- a) Teikn cellediagram for cella. Forklar kva som blir positiv og negativ pol, og kva som blir anode og katode i cella. Foreslå ein passende elektrolytt til saltbrua, og forklar korleis denne verkar.
- b) Rekn ut cellepotensialet til cella.
- c) Forklar kvifor cellepotensialet vil minke dersom vi tilset ei NaCl -løysning til glaset med AgNO_3 .

Rekn ut cellepotensialet dersom vi tilset 10 mL 0.080 M NaCl til AgNO_3 -løysninga.

OPPGÅVE 4

- a) Rekn ut pH-verdien i følgjande løysningar:
  - 4) 0.076 M HCl
  - 5) 0.0031 M Ba(OH)_2
  - 6) Ei løysning av 60 mL 0.040 M HCl , der det er oppløyst 0.080 g fast Mg(OH)_2 . Volumet er ikkje endra.
- b) Kva meiner vi med korresponderande syrer og basar? Kva er den korresponderande syra til ammoniakk, NH_3 ?

Vi blandar saman 100 mL 0.60 M NH_4Cl med 80 mL 0.80 M NH_3 . Kva kallar vi ei slik blanding, og kva for eigenskapar har den? Rekn ut pH i blandinga.
- c) Teikn Lewisstruktur for bromationet BrO_3^- , og bruk VSEPR til å bestemme den romlege strukturen til ionet.

SPENNINGSREKKA

oksform	+ne ⁻	⇌	redform	standard- potensial
F ₂	+2e ⁻	⇌	2F ⁻	2.87 V
O ₃ + 2H ⁺	+2e ⁻	⇌	O ₂ + H ₂ O	2.07 V
S ₂ O ₈ ²⁻	+2e ⁻	⇌	2SO ₄ ²⁻	2.05 V
H ₂ O ₂ + 2H ⁺	+2e ⁻	⇌	2H ₂ O	1.77 V
MnO ₄ ⁻ + 8H ⁺	+5e ⁻	⇌	Mn ²⁺ + 4H ₂ O	1.51 V
Au ³⁺	+3e ⁻	⇌	Au	1.50 V
Cl ₂	+2e ⁻	⇌	2Cl ⁻	1.36 V
Cr ₂ O ₇ ²⁻ + 14H ⁺	+6e ⁻	⇌	2Cr ³⁺ + 7H ₂ O	1.33 V
MnO ₂ + 4H ⁺	+2e ⁻	⇌	Mn ²⁺ + 2H ₂ O	1.23 V
O ₂ + 4H ⁺	+4e ⁻	⇌	2H ₂ O	1.23 V
Br ₂	+2e ⁻	⇌	2Br ⁻	1.09 V
NO ₃ ⁻ + 4H ⁺	+3e ⁻	⇌	NO + 2H ₂ O	0.96 V
Hg ²⁺	+2e ⁻	⇌	Hg	0.85 V
Ag ⁺	+ e ⁻	⇌	Ag	0.80 V
Fe ³⁺	+ e ⁻	⇌	Fe ²⁺	0.77 V
I ₂	+2e ⁻	⇌	2I ⁻	0.62 V
Cu ²⁺	+2e ⁻	⇌	Cu	0.34 V
Sn ⁴⁺	+2e ⁻	⇌	Sn ²⁺	0.15 V
S + 2H ⁺	+2e ⁻	⇌	H ₂ S	0.14 V
2H ⁺	+2e ⁻	⇌	H ₂	0.00 V
Pb ²⁺	+2e ⁻	⇌	Pb	-0.13 V
Ni ²⁺	+2e ⁻	⇌	Ni	-0.24 V
Fe ²⁺	+2e ⁻	⇌	Fe	-0.44 V
Zn ²⁺	+2e ⁻	⇌	Zn	-0.76 V
2H ₂ O	+2e ⁻	⇌	H ₂ + 2OH ⁻	-0.83 V
Zn(NH ₃) ₄ ²⁺	+2e ⁻	⇌	Zn + 4NH ₃	-1.04 V
Mn ²⁺	+2e ⁻	⇌	Mn	-1.18 V
Al ³⁺	+3e ⁻	⇌	Al	-1.66 V
Mg ²⁺	+2e ⁻	⇌	Mg	-2.37 V
Na ⁺	+ e ⁻	⇌	Na	-2.71 V
Ca ²⁺	+2e ⁻	⇌	Ca	-2.87 V
Ba ²⁺	+2e ⁻	⇌	Ba	-2.90 V
K ⁺	+ e ⁻	⇌	K	-2.93 V
Li ⁺	+ e ⁻	⇌	Li	-3.05 V

LØSELIGHETSPRODUKTER

<u>Navn</u>	<u>Formel</u>	<u>K_{sp}</u>
Aluminiumhydroksid	$\text{Al}(\text{OH})_3$	$2.0 \cdot 10^{-32}$
Bariumkarbonat	BaCO_3	$8.1 \cdot 10^{-9}$
Bariumkromat	BaCrO_4	$2.4 \cdot 10^{-10}$
Bariumfluorid	BaF_2	$1.7 \cdot 10^{-6}$
Bariumhydroksid	$\text{Ba}(\text{OH})_2$	$2.4 \cdot 10^{-4}$
Bariumsulfat	BaSO_4	$1.1 \cdot 10^{-10}$
Blybromid	PbBr_2	$3.9 \cdot 10^{-5}$
Blyjodid	PbI_2	$7.1 \cdot 10^{-9}$
Blyklorid	PbCl_2	$1.6 \cdot 10^{-5}$
Blykromat	PbCrO_4	$1.8 \cdot 10^{-14}$
Blyulfat	PbSO_4	$1.6 \cdot 10^{-8}$
Blyulfid	PbS	$8.0 \cdot 10^{-28}$
Jern(II)hydroksid	$\text{Fe}(\text{OH})_2$	$8.0 \cdot 10^{-16}$
Jern(III)hydroksid	$\text{Fe}(\text{OH})_3$	$4.0 \cdot 10^{-38}$
Jern(II)sulfid	FeS	$1.0 \cdot 10^{-17}$
Kadmiumhydroksid	$\text{Cd}(\text{OH})_2$	$5.9 \cdot 10^{-15}$
Kadmiumsulfid	CdS	$7.8 \cdot 10^{-27}$
Kalsiumfluorid	CaF_2	$4.0 \cdot 10^{-11}$
Kalsiumfosfat	$\text{Ca}_3(\text{PO}_4)_2$	$2.0 \cdot 10^{-29}$
Kalsiumhydroksid	$\text{Ca}(\text{OH})_2$	$5.5 \cdot 10^{-6}$
Kalsiumoksalat	CaC_2O_4	$2.6 \cdot 10^{-9}$
Kalsiumsulfat	CaSO_4	$1.9 \cdot 10^{-4}$
Kobberhydroksid	$\text{Cu}(\text{OH})_2$	$6.0 \cdot 10^{-17}$
Kobbersulfid	CuS	$9.0 \cdot 10^{-36}$
Krom(III)hydroksid	$\text{Cr}(\text{OH})_3$	$6.0 \cdot 10^{-31}$
Kvikksølv(I)klorid	Hg_2Cl_2	$1.3 \cdot 10^{-18}$
Kvikksølv(II)sulfid	HgS	$4.0 \cdot 10^{-53}$
Magnesiumfluorid	MgF_2	$6.5 \cdot 10^{-9}$
Magnesiumhydroksid	$\text{Mg}(\text{OH})_2$	$1.2 \cdot 10^{-11}$
Magnesiumkarbonat	MgCO_3	$1.0 \cdot 10^{-5}$
Manganhydroksid	$\text{Mn}(\text{OH})_2$	$1.9 \cdot 10^{-13}$
Nikkelhydroksid	$\text{Ni}(\text{OH})_2$	$6.5 \cdot 10^{-18}$
Nikkelkarbonat	NiCO_3	$6.6 \cdot 10^{-9}$
Nikkelsulfid	NiS	$3.0 \cdot 10^{-19}$
Sinkcyanoferrat	$\text{Zn}_2\text{Fe}(\text{CN})_6$	$4.1 \cdot 10^{-16}$
Sinkhydroksid	$\text{Zn}(\text{OH})_2$	$1.2 \cdot 10^{-17}$
Sinkkarbonat	ZnCO_3	$1.4 \cdot 10^{-11}$
Sinksulfid	ZnS	$1.0 \cdot 10^{-21}$
Strontiumfluorid	SrF_2	$2.8 \cdot 10^{-9}$
Strontiumsulfat	SrSO_4	$3.8 \cdot 10^{-10}$
Sølvbromid	AgBr	$5.3 \cdot 10^{-13}$
Sølvfosfat	Ag_3PO_4	$1.3 \cdot 10^{-20}$
Sølvjodid	AgI	$8.3 \cdot 10^{-17}$
Sølvklorid	AgCl	$1.8 \cdot 10^{-10}$
Sølvkromat	Ag_2CrO_4	$2.5 \cdot 10^{-12}$
Sølvulfat	Ag_2SO_4	$1.6 \cdot 10^{-5}$
Sølvulfid	Ag_2S	$2.0 \cdot 10^{-49}$
Tinn(II)sulfid	SnS	$1.0 \cdot 10^{-25}$
Vismutsulfid	Bi_2S_3	$1.0 \cdot 10^{-97}$

SYREKONSTANTER FOR SVAKE SYRER

<u>Navn</u>	<u>Formel</u>	<u>K_a</u>
Ammoniumion	NH_4^+	$K = 5.6 \cdot 10^{-10}$
Benzosyre	$\text{C}_6\text{H}_5\text{COOH}$	$K = 6.3 \cdot 10^{-5}$
Blåsyre	HCN	$K = 7.2 \cdot 10^{-10}$
Borsyre	H_3BO_3	$K_1 = 6.4 \cdot 10^{-10}$
Eddiksyre	CH_3COOH	$K = 1.8 \cdot 10^{-5}$
Flussyre	HF	$K = 6.7 \cdot 10^{-4}$
Fosforsyre	H_3PO_4	$K_1 = 7.5 \cdot 10^{-3}$
Hydrogenfosfation	H_2PO_4^-	$K_2 = 6.2 \cdot 10^{-8}$
Dihydrogenfosfation	HPO_4^{2-}	$K_3 = 4.8 \cdot 10^{-13}$
Hydrogensulfid	H_2S	$K_1 = 9.1 \cdot 10^{-8}$
Hydrogensulfidion	HS^-	$K_2 = 1.2 \cdot 10^{-15}$
Karbonsyre	H_2CO_3	$K_1 = 4.5 \cdot 10^{-7}$
Hydrogenkarbonation	HCO_3^-	$K_2 = 4.7 \cdot 10^{-11}$
Kromsyre	H_2CrO_4	$K_1 = 1.8 \cdot 10^{-1}$
Maursyre	HCOOH	$K = 1.8 \cdot 10^{-4}$
Melkesyre	$\text{CH}_3\text{CH}(\text{OH})\text{COOH}$	$K = 1.4 \cdot 10^{-4}$
Oksalsyre	$\text{H}_2\text{C}_2\text{O}_4$	$K_1 = 6.5 \cdot 10^{-2}$
Hydrogenoksalation	HC_2O_4^-	$K_2 = 6.1 \cdot 10^{-5}$
Propansyre	$\text{C}_2\text{H}_5\text{COOH}$	$K = 1.3 \cdot 10^{-5}$
Salpetersyring	HNO_2	$K = 5.1 \cdot 10^{-4}$
Svovelsyre	H_2SO_4	$K_1 \gg 1$
Hydrogensulfation	HSO_4^-	$K_2 = 1.2 \cdot 10^{-2}$
Svovelsyring	H_2SO_3	$K_1 = 1.7 \cdot 10^{-2}$
Hydrogensulfittion	HSO_3^-	$K_2 = 6.5 \cdot 10^{-8}$
Underbromsyrling	HBrO	$K = 2.1 \cdot 10^{-9}$
Underklorsyring	HClO	$K = 1.1 \cdot 10^{-8}$

SYRE-BASEINDIKATORERS OMSLAGSOMRÅDE

<u>Indikator</u>	<u>"Sur" farge</u>	<u>"Basisk" farge</u>	<u>Omslagsområde (pH)</u>
Bromfenolblått	Gul	Blå	3.0 - 4.6
Metylorange	Rød	Gul	3.1 - 4.4
Bromkresolgrønt	Gul	Blå	3.8 - 5.4
Metylrødt	Rød	Gul	4.2 - 6.2
Bromtymolblått	Gul	Blå	6.0 - 7.6
Fenolrødt	Gul	Rød	6.7 - 8.4
Fenolftalein	Fargeløs	Rød	8.0 - 9.6
Tymolftalein	Fargeløs	Blå	9.3 - 10.6

NOEN KONSTANTER OG FORMLER

Gasskonstanten: $R = 0.0821 \text{ L} \cdot \text{atm} / (\text{mol} \cdot \text{K})$

Ioneproduktet for vann: $K_w = 1.0 \cdot 10^{-14}$

Vannets molale frysepunktsnedsetting: $K_f = 1.86 \text{ K} / (\text{mol/kg})$

Vannets molale kokepunktshøyning: $K_b = 0.51 \text{ K} / (\text{mol/kg})$

Nernsts likning: $E = E^0 - \frac{0.059 \text{ V}}{n} \cdot \log Q$

Faradays konstant: $F = 96500 \text{ A} \cdot \text{s} / \text{mol}$

Metningstrykket for vanddamp:

t (°C)	17	18	19	20	21	22	23	24	25
p (mm Hg)	15	16	17	18	19	20	21	22	24